

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ
ІНСТИТУТ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ НАПН УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА
ДЕРЖАВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ «ВСЕУКРАЇНСЬКЕ ТОВАРИСТВО «РІДНА ШКОЛА»
AUTONOMOUS UNIVERSITY OF ZACATECAS (MEXICO)
EUROPEAN INSTITUTE OF FURTHER EDUCATION (EIDV) (SLOVAKIA)
ISRAEL TRAUMA COALITION (ISRAEL)
Sky Tel OÜ (Estonia)

DOI <https://doi.org/10.59647/978-617-520-999-8/1>

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

VII Міжнародної конференції

**Актуальні проблеми освітнього
процесу в контексті європейського вибору України**

14 листопада 2024 року

Київ
Видавництво Ліра-К
2025

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Київського національного університету будівництва і архітектури
(протокол № 27 від 29 листопада 2024 р.)*

Актуальні проблеми освітнього процесу в контексті європейського вибору України: матеріали VII Міжнародної конференції (14 листопада 2024 року). – Київ : Видавництво Ліра-К, 2025. – 728 с.

ISBN 978-617-520-999-8

У матеріалах VII Міжнародної конференції «Актуальні проблеми освітнього процесу в контексті європейського вибору України» висвітлюються актуальні питання професійної (професійно-технічної) освіти: вітчизняний та зарубіжний досвід; психолого-педагогічне забезпечення освітнього процесу; сучасні виклики; сучасні проблеми викладання інженерно-технічних та гуманітарних дисциплін.

Матеріали конференції розраховані на науково-педагогічних, наукових працівників у галузі педагогіки, психології, соціології, викладачів, аспірантів, студентів, а також на соціальних педагогів, соціологів, практичних психологів і соціальних працівників.

*За зміст поданих матеріалів несуть відповідальність
їх автори.*

УДК 37.09

1. Розробити комплексну державну програму для модернізації освітніх закладів та впровадження нових технологій.

2. Посилити міжнародну співпрацю з європейськими країнами для обміну досвідом та знаннями.

3. Забезпечити підготовку кадрів через спеціалізовані програми навчання для викладачів.

4. Проводити дослідження та оцінки впровадження ШІ в освіту, щоб виявити ефективні практики та адаптувати їх до потреб України.

Список використаних джерел

1. Власюк О. П., Степаненко О. К., Приходькіна Н. О. Вплив штучного інтелекту та інформаційних технологій на мобільну освіту та навчання майбутнього. Академічні візії. 2023. № 26.

2. Williams T., Grove J. Five ways AI has already changed higher education. URL: <https://is.gd/n7iYRB>

3. Opetushallitus. URL: <https://www.oph.fi/fi> (дата звернення: 15.10.2024).

4. E-Estonia. e-School Initiative. URL: <https://e-estonia.com/> (дата звернення: 15.10.2024).

5. Schule 4.0. URL: <https://bdi.eu/> (дата звернення: 15.10.2024).

6. Тимошенко Є.А. Цифровізація освітньої діяльності за допомогою систем ШІ: досвід ЄС та України. Вінниця, 2023. Т. 1. 157 с.

УДК 159.955.2:657.1:378.147

Подібка Володимир Васильович,

здобувач вищої освіти навчальної групи зОіАм-23

Київського національного університету

будівництва і архітектури;

науковий керівник: Калениченко Руслан Арсенович,

кандидат психологічних наук, доцент,

доцент кафедри професійної освіти

Київського національного університету

будівництва і архітектури

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ У СТУДЕНТІВ З ОБЛІКУ ТА АУДИТУ

Сучасний освітній процес вимагає нових підходів до розвитку навичок критичного мислення у студентів, особливо у таких спеціальностях, як облік та аудит, де робота з великим обсягом інформації та аналізом даних є невіддільною частиною професійної діяльності. Критичне мислення

допомагає майбутнім фахівцям формувати незалежні судження, зважувати ризики, аналізувати різноманітні джерела інформації та ухвалювати обґрунтовані рішення. У контексті психолого-педагогічного забезпечення цей процес передбачає застосування методик, які стимулюють студентів до активного мислення, аналізу, оцінювання та саморефлексії.

Конверський А.Є визначає критичне мислення як «усвідомлене відношення до процесу міркування, яке передбачає вміння будувати доведення, спростування, вміння висувати гіпотези, проводити аналогії, нарешті, знаходити помилки у своїх і чужих міркуваннях» [1, с.20]. Критичне мислення визначається як здатність аналізувати, оцінювати та синтезувати інформацію з метою прийняття обґрунтованих рішень [2, с.46]. Критичне мислення для студентів спеціальності облік і аудит передбачає низку когнітивних навичок: уміння аналізувати фінансову інформацію, розпізнавати невідповідності, розглядати дані з різних точок зору, визначати обґрунтованість висновків та обирати оптимальні методи для вирішення фінансових завдань, що є необхідним для успішного виконання професійних обов'язків та забезпечення високих стандартів діяльності в умовах зростаючої економічної невизначеності.

Формування критичного мислення у студентів з обліку та аудиту відбувається через засвоєння теоретичних основ і принципів критичного мислення, які є фундаментом, на якому будується весь процес навчання. Вони допомагають студентам зрозуміти, що критичне мислення - це не просто набір знань, а скоріше спосіб мислення, який включає в себе аналіз інформації, оцінку аргументів, виявлення упереджень, формулювання висновків та прийняття обґрунтованих рішень. Воно включає в себе: аналіз, тобто розбиття інформації на складові частини для кращого розуміння; оцінку інформації, характеристика її достовірності, а також синтез - об'єднання різних елементів інформації для створення нових ідей або рішень [3]. Викладач відіграє ключову роль у формуванні теоретичних основ критичного мислення. Він повинен пояснити студентам що таке критичне мислення, чому воно важливе, які його компоненти і принципи, продемонструвати на власному прикладі, як застосовувати критичне мислення при вирішенні професійних завдань, створити навчальне середовище, в якому студенти матимуть можливість практикувати набуті знання. В ході теоретичного навчання формуються та розвиваються аналітичні навички - здатність розкладати складні проблеми на простіші компоненти, виявляти причинно-наслідкові зв'язки; здатність оцінювати достовірність джерел інформації, виявляти упередження та

маніпуляції; здатність тлумачити інформацію, виявляти приховані значення, креативні навички - здатність генерувати нові ідеї, знаходити нестандартні рішення. Також розглядаються принципи критичного мислення: системність, об'єктивність, логічність, доказовість, відкритість.

Важливим компонентом формування критичного мислення є виконання практичних завдань, які стимулюють аналітико-пізнавальні здібності через аналіз фінансової звітності, виявлення помилок в облікових документах, оцінку ефективності внутрішньогосподарського контролю.

Водночас останнім часом набуло поширення використання інтерактивних методів навчання. До таких методів належать рольові ігри, дискусії та дебати, які допомагають студентам активно включатися у процес мислення, відстоювати свою точку зору та вдосконалювати навички аргументації [4, с. 437]. Наприклад, під час обговорення етичних аспектів обліку чи аудиту студенти можуть навчитися ставити питання, обговорювати альтернативні позиції та аналізувати етичні наслідки своїх рішень, що є необхідним компонентом критичного мислення.

У психолого-педагогічному забезпеченні процесу формування критичного мислення можна виокремити кілька основних методів активізації навчання, які сприяють розвитку цієї навички у студентів з обліку та аудиту.

1. Проблемно-орієнтоване навчання (Problem-Based Learning, PBL) передбачає вивчення матеріалу через вирішення певної проблеми. Викладач ставить перед студентами конкретну задачу, яка вимагає активного застосування критичного мислення для знаходження рішення. PBL є ефективним у навчанні спеціалістів з обліку та аудиту, оскільки привчає їх шукати відповіді на складні запитання самостійно, аналізувати контексти і виявляти ключові аспекти ситуації. Наприклад, розробка бізнес-плану чи аналіз фінансового стану компанії за умов невизначеності допомагає студентам використовувати творчий підхід до аналізу даних та оцінки їхньої достовірності.

2. Case study (робота над реальними кейсами) дозволяє здобувачам працювати у ситуаціях невизначеності, що потребує всебічного підходу. Вирішуючи запропоновані кейси, студенти застосовують набуті теоретичні знання для оцінки фінансових ризиків, прогнозування можливих наслідків, а також обирають оптимальні шляхи вирішення. Це сприяє розвитку таких складових критичного мислення, як аналітичне мислення, навички оцінювання та самостійність у прийнятті рішень.

3. Дискусії та дебати є важливими інструментами для розвитку критичного мислення, що дозволяє студентам висловлювати свої думки,

аргументувати їх та критично оцінювати думки інших, що сприяє розвитку навичок аргументації та критичного аналізу. Метод сократівського діалогу передбачає обговорення певної проблеми, у ході якого викладач стимулює студентів ставити запитання, аналізувати можливі відповіді, досліджувати приховані припущення і розвивати власну точку зору. У контексті обліку та аудиту такий підхід допомагає студентам глибше розуміти суть фінансових операцій, перевіряти обґрунтованість висновків і розвивати навички логічного мислення, що є необхідним для ухвалення точних фінансових рішень.

4. Когнітивно-поведінковий підхід передбачає розвиток навичок саморефлексії, самоспостереження і корекції мислення. Викладачі можуть застосовувати техніки когнітивного підходу, такі як самооцінка та аналіз власних помилок, щоб навчити студентів об'єктивно аналізувати власні судження та рішення. У контексті обліку та аудиту це допомагає студентам розвивати дисципліну мислення, вміння помічати власні упередження та уникати поспішних висновків, що є важливим для забезпечення об'єктивності в їхній професійній діяльності.

Завдання викладача - не тільки передати студентам знання, але й сформулювати у них стійке бажання застосовувати критичне мислення в своїй професійній діяльності [5, с.24]. Викладачі можуть створювати умови, які стимулюють студентів до активного навчання та розвитку критичного мислення через використання цікавих та актуальних завдань, а також надання конструктивного зворотного зв'язку та заохочення їх до саморефлексії [6, с.34].

В умовах динамічних змін та високих вимог професійної діяльності розвиток критичного мислення допомагає студентам з обліку та аудиту ставати компетентними, незалежними фахівцями, здатними приймати ефективні та обґрунтовані рішення. Формування навичок критичного мислення у студентів з обліку та аудиту є складним, але надзвичайно важливим завданням сучасної психолого-педагогічної практики. Застосування різноманітних підходів, які охоплюють проєктне навчання, метод сократівського діалогу, проблемне навчання, когнітивно-поведінкові техніки та інтерактивні методи, сприяє створенню навчального середовища, яке стимулює студентів до глибокого аналізу інформації, критичної оцінки ситуацій та ухвалення зважених рішень. Викладачі повинні інтегрувати розвиток критичного мислення у навчальні програми, використовувати різноманітні методи навчання, надавати конструктивний зворотний зв'язок та створювати підтримуюче навчальне середовище.

Список використаних джерел

1. Конверський А.Є. Критичне мислення. Підручник для студентів вищих навчальних закладів усіх спеціальностей. Київ : Центр учбової літератури, 2020. 370 с.
2. Ennis, R. H. The Logical Basis for Measuring CT Skills. Educational Leadership. 1985. №43. P.44-48.
3. Aizikovitsh-Udi E., Cheng D. Developing Critical Thinking Skills from Dispositions to Abilities: Mathematics Education from Early Childhood to High School / Critical Thinking, Probability, Mathematics, High School, Early Childhood. Creative Education, Vol.6 №4, March 24, 2015. DOI: [10.4236/ojbm.2023.116158](https://doi.org/10.4236/ojbm.2023.116158)
4. Кічук Н., Воробйова, А. Критичне мислення як передумова конструктивного розвитку здатності майбутнього фахівця до інноваційної діяльності. *Вісник науки та освіти*. 2023. №9 (15) С.434-445. [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-9\(15\)-434-445](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-9(15)-434-445)
5. Якімчук О. Компетентнісний підхід в освіті: українські реалії. Вища освіта України. 2020. №3. С. 24-25.
6. Бевз В., Голованюк Т. Технологія розвитку критичного мислення у методичній підготовці майбутніх вчителів математики. Збірник наукових праць. Умань, 2019. Вип. 1. С. 29-38.

УДК: 346.22:332.021

Розум Олександр Олександрович,

аспірант Державного податкового університету;

науковий керівник: Марченко Ольга Іванівна,

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри економіки, підприємництва

та бізнес-адміністрування,

Державного податкового університету

ОКРЕМІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ У КОНТЕКСТІ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМИ КАДРОВОГО ГОЛОДУ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ

В умовах війни ключовим завданням держави є максимально можлива підтримка обороноздатності країни та її перемога у війні. Важливим чинником у цій ситуації є забезпечення стійкості та розвитку української економіки загалом та стимулювання підприємницької діяльності зокрема.

В умовах війни, структурних і територіальних змін потреб у робочій силі, масштабного переміщення населення та мобілізації поглиблюються проблеми у сфері зайнятості. Зокрема, вкрай гостро нині постала проблема дефіциту робочої сили на ринку праці – кадровий голод [1, с.1].

Моїсєєва Анастасія Олександрівна, науковий керівник: Деніжна Світлана Олександрівна

ПСИХОЛОГІЧНЕ БЛАГОПОЛУЧЧЯ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....630

Mykola Neborachko, науковий керівник: Sova Margarita Oleksandrivna

PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL ASPECTS OF TRAINING SPECIALISTS IN CONDITIONS OF ECONOMIC INSTABILITY.....633

Павлусик Ілона Михайлівна, науковий керівник: Берташ Марія Ігорівна

ФЕНОМЕН САМООЦІНКИ У ШКОЛЯРІВ В УМОВАХ ВІЙНИ.....635

Переходько Сергій Олександрович, науковий керівник: Мартиненко

Наталія Василівна

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ ТА ЙОГО МІСЦЕ В СИСТЕМІ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ.....638

Погребний Микита Віталійович, науковий керівник: Рябчун Юлія

Володимирівна

ІНТЕГРАЦІЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС УКРАЇНИ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ НА ШЛЯХУ ДО ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТИВ.....642

Подібка Володимир Васильович, науковий керівник: Калениченко Руслан

Арсенович

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ У СТУДЕНТІВ З ОБЛПКУ ТА АУДИТУ.....645

Розум Олександр Олександрович, науковий керівник: Марченко Ольга

Іванівна

ОКРЕМІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВИТИ У КОНТЕКСТІ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМИ КАДРОВОГО ГОЛОДУ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ.....649

Наукове видання

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ
В КОНТЕКСТІ
ЄВРОПЕЙСЬКОГО ВИБОРУ УКРАЇНИ

Збірник матеріалів

VII Міжнародної конференції

(Київ, 14 листопада 2024 року)

Керівник видавничого проєкту *Віталій Зарицький*

Підписано до друку 03.01.2025. Формат 60x84 1/16.
Папір офсетний. Друк офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Умовн. друк. аркушів – 42,31. Обл.-вид. аркушів – 35,24.
Тираж 300

Виготовлювач: ТОВ «Видавництво Ліра-К»
Свідоцтво № 3981, серія ДК.
03142, м. Київ, вул. В. Стуса, 22/1
тел.: (050) 462-95-48; (067) 820-84-77
Сайт: lira-k.com.ua, редакція: zv_lira@ukr.net